

Klubpædagogers trivselsarbejde

Lea Ringskou. Lektor, Pædagoguddannelsen VIA, Campus Viborg.

Det selvfølgelige trivselsarbejde

Begrebet trivsel er flittigt brugt i klubpædagogisk sammenhæng – og det med god grund. Undersøgelser viser, at børn og unges trivsel falder. Begrebet bliver ofte "selvfølgelig" – noget vi i praksis arbejder med uden at sætte mange ord på. Hvordan defineres trivsel? Hvad vil det sige at arbejde med trivsel? Hvad består den klubpædagogiske faglighed af i trivselsarbejdet? Selvfølgeligheden gør, at det sjældent undersøges, hvad vi egentlig mener, trivsel og trivselsarbejde indeholder.

Inden for trivselsforskningen viser kompleksiteten sig tydeligt gennem en række diskussioner. Er trivsel noget individuelt i det enkelte barn, eller er det et kollektivt fænomen, der finder sted i mødet mellem mennesker? Er det en objektiv, målbar størrelse eller er det et dynamisk, kontekstuel og foranderligt fænomen (Marschall & Thingstrup, 2019)?

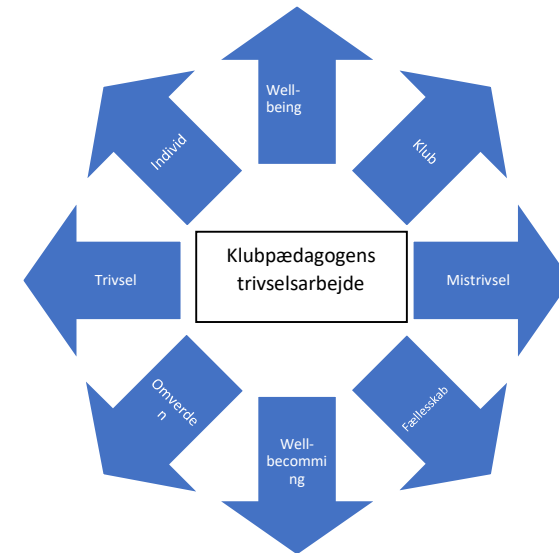
Inspireret af forskellig trivselsforskning opererer jeg i artiklen med følgende perspektiver på trivsel:

- Trivsel som komplekst fænomen, hvor det pædagogiske mål ikke er en entydig definition, men en fastholdelse af kompleksiteten.
- Trivsel som et dynamisk, foranderligt og lokalt fænomen, tæt knyttet til den pædagogiske praksis.
- Trivsel som et socialt konstrueret fænomen, man hele tiden skaber sammen.

Med andre ord står vi over for et komplekst arbejdsområde. Et arbejdsområde, der indeholder en række spændinger og dilemmaer. På trods af kompleksiteten må vi sammen tage livtag med at italesætte trivsel og trivselsarbejde. Der er ingen tvivl om, at klubpædagoger kan *noget* med trivsel. Men hvis fagsproget og metodikken er svag, kan det være en udfordring at fremhæve potentialer, udviklingsmuligheder og faglig værdi, både internt og eksternt. I artiklen vil jeg, med blik for kompleksiteten, præsentere læseren for en trivselsmodel, der kan hjælpe klubpædagoger på vej i deres komplekse trivselsarbejde. Modellen er tænkt som et afsæt, der kan give retning og danne et muligt afsæt for i fællesskab at sætte ord på trivselsarbejdet i klubben: hvad er det klubberne gør, vil og mener med trivselsarbejdet.

Forslag til en klubpædagogisk trivselsmodel

Følgende model viser dimensioner, der kan være med til at tydeliggøre trivselsarbejdet og give det retning. Hensigten med modellen er at arbejde hen mod et tydeligere afsæt, baseret på fagord og -felter:



En første dimension i modellen spænder over, at trivselsarbejde veksler mellem et fagligt fokus på *well-being* (hvor fokus er på, at den enkelte oplever trivsel her og nu) og *well-becoming* (hvor fokus er på tiltag, processer og mekanismer, der kan forebygge mistrivsel og skabe trivsel på lang sigt).¹ Når klubpædagoger arbejder med trivsel, er blikket i en række sammenhænge rettet mod at lave noget med de unge, som skaber trivsel nu og her, fx gennem aktiviteter med plads til fællesskab, kreativitet og fordybelse eller en uformel samtale om et konkret problem. Andre gange er klubpædagogerne mere i et helikopterperspektiv og har blikket rettet mod tiltag, der sikrer de unges trivsel fremadrettet. Dette går dels på forebyggende tiltag, dels på hvilke livsduelighedskompetencer og dannelse, de unge får brug. Sidstnævnte kan fx ske, når klubpædagogerne arbejder med at guide i konflikthåndtering, samarbejde, mestring eller håndværksmæssige færdigheder.

En anden dimension er spændet mellem mistrivsel og trivsel. Mistrivsel som fokus i trivselsarbejdet trækker på klubpædagogikkens socialpædagogiske rødder med skærpet blik for unge i udsatte positioner. Men lige så tit tegner min forskning et billede af et trivselsarbejde, hvor blikket er rettet mod alle klubbens medlemmer.

¹ Den danske trivselsforskning trækker ofte på et internationalt well-being-forskningsfelt, hvor det engelske ord well-being opfattes som synonym for det danske trivselsbegreb (Lind, 2019).

I forlængelse af denne dimension ligger spændet mellem individ-fællesskab i trivselsarbejdet. Til tider bliver klubpædagogens beretninger om trivselsarbejde til fortællinger om et enkelt barn, der bliver gjort en særlig indsats for. Men lige så ofte retter trivselsarbejdet sig mod trivsel i fællesskaber med blik for understøtte og styrke trygge, børne- og ungeinitierede fællesskaber.

Endelig kan dimensionen klub-omverden optegnes som dimension i trivselsarbejdet. Når klubpædagoger indkredser arbejdet med trivsel, er det tydeligt, at det finder sted i klubbetiden, i de særlige rammer omkring klub, men at der samtidig foregår et trivselsarbejde ud af klubben i samarbejde med skolen, nærmiljøet, forældrene - i tværprofessionelle og -sektorielle snitflader.

Det er afgørende at understrege, at alle disse dimensioner spiller sammen og mod hinanden og glider ind i hinanden. De kan kun adskilles på et analytisk plan. Fx kunne man spørge, om ikke aktiviteter rettet mod trivsel her og nu implicit indeholder en pædagogisk ambition om, at denne aktivitet samtidig har trivsel i fremtidsperspektiv for øje? Sagens og ofte, men vægtningen af her og nu overfor fremtiden varierer, og hvis målet er en fælles eksplicitering af trivselsarbejdet, kan en analytisk skelnen være nyttig. En anden vigtig pointe omkring modellen er, at den langt fra skal betragtes som et statisk arbejdsredskab, hvor alle tænkelige dimensioner i klubpædagogens trivselsarbejde er indeholdt og kompleksiteten indfanget fuldt ud. Jeg har medtaget de dimensioner, det kunne give mening at tage udgangspunkt i. Men henad vejen ville der ikke være noget til hinder for at medtage nye dimensioner. Det kunne fx være dimensioner, der gik på de fysiske rammer i klubpædagogens trivselsarbejde, de materielle ressourcer tilgængelige i klubben eller de mere organisatoriske aspekter i arbejdet. Med andre ord er det en levende model – en slags *starting point*, jeg har skitseret.

Handleforslag til klubpædagogens trivselsarbejde i praksis

Spørgsmålet er, hvad trivselsmodellen vil kunne bruges til i klubpædagogisk praksis? Mit forslag til klubberne er at sætte trivselsarbejdet under fælles lup.

For at gøre dette, kan det være nødvendigt i første omgang, før modellen bringes på bane at tage nogle grundlæggende diskussioner om selve trivselsbegrebet:

- Hvad mener vi egentlig, når vi siger trivsel?
- Hvad vil det siges at trives som barn og ung?
- Hvad kan udfordre eller spænde ben for børn og unges trivsel?

Efter disse indledende dialoger om det, kan man gå skridtet videre og se på det konkrete trivselsarbejde. Det kan ske ved, at den enkelte klubpædagog, i en periode på 1-2 måneder, skriver dagbog om sit trivselsarbejde 1-3 gange ugentligt. Og her kommer modellen ind i billedet.

Dagbogsskrivningen kan nemlig rammesættes ved at vælge en af dimensionerne ud af gangen. Skrivningen bliver i perioden et fast punkt på personalemøderne, hvor en eller flere beretter om deres dagbogsskrivning. Her kan man tage kollegiale drøftelser og sammen skabe et fagsprog for trivselsarbejdet, fx ud fra nogle af følgende spørgsmål:

- Hvornår arbejder vi med indhold og elementer med intention om at styrke børnene og de unges trivsel lige her og nu, og hvordan kan denne del af trivselsarbejdet styrkes? (well-being)
- Hvornår arbejder vi med indhold og elementer med intention om at styrke børnenes og de unges trivsel fremadrettet, forebyggende, og hvordan kan denne del af trivselsarbejdet styrkes? (well-becoming)

- Hvilke trivselstiltag har vi, der retter sig mod det enkelte barn/den enkelte unge, og hvordan kan denne del af trivselsarbejdet styrkes? (individ)
- Hvilke trivselstiltag har vi, der retter sig mod klubbens fællesskaber, og hvordan kan denne del af trivselsarbejdet styrkes? (fællesskab)
- Hvilke trivselstiltag har vi, der retter sig mod trivsel, og hvordan kan denne del af trivselsarbejdet styrkes? (trivsel)
- Hvilke trivselstiltag har vi, der retter sig mod mistrivsel, og hvordan kan denne del af trivselsarbejdet styrkes? (mistrivsel)
- Hvilke trivselsindsatser eksisterer der i selve klubbetiden, og hvordan kan denne del af trivselsarbejdet styrkes? (klub)
- Hvordan arbejder vi med trivsel ud af klubben, og hvordan kan denne del af trivselsarbejdet styrkes? (omverden)

Artiklen her skal ses som et udgangspunkt for at blive klogere på klubpædagogens trivselsarbejde. Et udgangspunkt, der kan bidrage til en tydeliggørelse både internt og eksternt af alt det, klubpædagoger kan og gør i deres trivselsarbejde. I de kommende udgaver af ASSISTEN vil jeg tage livtag med trivselsmodellens dimensioner en efter en og folde de enkelte dimensioner mere ud hver for sig. Hvilke handlinger kan den enkelte dimension indeholde, hvilke dilemmaer, spændinger og muligheder. Håber du har lyst til at læse med videre frem.

Litteratur.

Ankerstjerne & Stæhr (2020): "Trivsel". I: *Grundlag for pædagogfaglighed i fritid og skole*. Rapport lavet i samarbejde mellem BUPL, undervisningsministeriet og professionshøjskolen Absalon. (s. 13-15). Gratis download på: [Grundlag for pædagogfaglighed i fritid og skole | Børne- og Undervisningsministeriet \(uvm.dk\)](#)
Thingstrup & Marschall (2019): "Trivselsbegrebet mellem politik, pædagogik og praksis". I: Thingstrup & Marschall (red.) (2019): *Trivsel i daginstitutionen*. Akademisk Forlag (s. 17-35)
Lind (2019): *Trivsel i daginstitutionens hverdagsliv - et spørgsmål om det kropslige, kollektive og konflikтуelle*. Ph.d.-afhandling, RUC.

<https://www.tokeagerschou.dk/assist> assist@tokeagerschou.dk